

Utlåtande / Sammanslagning av Nedervetil kommun del med Karleby stad (partiell kommunsammanslagning)

Stadsfullmäktige 05.02.2024 § 6
33/00.01.11/2024

Beredning

Förvaltningsdirektör Ben Weizmann, strategichef Piia Isosaari, sysselsättningschef Sanna-Mari Levijoki, bildningsdirektör Terho Taarna

Kronoby kommunstyrelse har genom sitt beslut den 11 december 2023 beslutat begära Karleby stads utlåtande med anledning av ett initiativ om kommundelssammanslagning. Kronoby kommun har den 29 september 2023 mottagit ett initiativ i enlighet med 11 § i kommunstrukturlagen gällande sammanslagning av Nedervetil kommun del i Kronoby med Karleby stad.

Bilaga A § 49 Begäran om utlåtande
Bilaga B § 49 Initiativ och bilagor

Enligt 11 § i kommunstrukturlagen kan en framställning om att en del av en kommun ska överföras till en annan kommun göras av fullmäktige i en kommun som berörs av ändringen, av kommunernas fullmäktige gemensamt, av en kommunmedlem eller av ministeriet. Kommunens eller kommunernas framställning ska lämnas till ministeriet. En kommunmedlem ska lämna sin framställning till kommunstyrelsen i den egna kommunen, som ska inhämta utlåtanden om framställningen av fullmäktige i alla kommuner som berörs av ändringen. Av utlåtandet ska framgå kommunens ståndpunkt till ändringen jämte motivering. Kronoby stadsstyrelse ska tillstålla ministeriet framställningen och kommunernas utlåtanden inom sex månader efter det att framställningen togs emot.

I en enskild kommuns eller kommunmedlems framställning om överföring av en del av kommunen till en annan kommun ska behovet av en ändring i kommunindelningen motiveras och det ska utredas på vilket sätt kommunstrukturlagens förutsättningar för en ändring i kommunindelningen och förutsättningarna för beslutsfattande föreligger. Efter det bestämmer ministeriet om den förberedande behandlingen av en enskild kommuns eller kommunmedlems framställning om överföring av en del av kommunen, om det inte genast förkastar framställningen. Framställningen kan förkastas genast om fullmäktige i en kommun som berörs av ändringen har motsatt sig detta eller om det inte finns tillräckliga förutsättningar för en ändring i kommunindelningen. Ministeriet kan av grundad anledning också skjuta fram inledandet av den förberedande behandlingen. Om

ministeriet beslutar inleda överföringen av en del av en kommun till en annan kommun bestämmer det att en särskild kommunindelingsutredning enligt 4 kap. i samma lag ska genomföras.

I initiativet som har adresserats till finansministeriets kommunavdelning föreslås alltså att Nedervetil kommun del sammanslås med Karleby stad genom en partiell kommunsammanslagning. Initiativet motiveras så som det närmare framgår av bilagan bland annat med att Nedervetil kommun del med tanke på historia och kultur samt ärendetrafik och arbetspendling alltid har hört till Karleby stads verkningsområde. Dessutom förs det fram i initiativet att Nedervetil har varit en del av Karleby till 1860-talet och självständig kommun till 1968. Kommundelen har cirka 40 kilometer gemensam kommungräns med Karleby stad. Den partiella kommunsammanslagningen motiveras utöver detta också med mycket stark betoning på tillgången till social- och hälsovårdstjänster.

Enligt 2 § i kommunstrukturlagen är målet när kommunindelningen utvecklas en kommunstruktur som är livskraftig och regionalt enhetlig och har en fungerande samhällsstruktur, och som stärker förutsättningarna för kommuninvånarnas självstyrelse. Målet är också att en kommun ska bestå av en pendlingsregion eller någon annan sådan funktionell helhet som har ekonomiska förutsättningar och på personella resurser grundade förutsättningar att svara för ordnandet och finansieringen av servicen för kommuninvånarna och för en tillräcklig egen serviceproduktion.

I § 4 i samma lag bestäms om förutsättningar för en ändring i kommunindelningen. Enligt paragrafens 1 moment kan kommunindelningen ändras, om ändringen främjar de mål för utvecklande av kommunindelningen som avses i 2 § samt förbättrar:

- 1) kommunens funktionella och ekonomiska förutsättningar att svara för ordnandet och produktionen av service eller främjar kommunens funktionsförmåga i övrigt,
- 2) servicen eller levnadsförhållandena för invånarna i området,
- 3) verksamhetsmöjligheterna för näringarna i området, eller
- 4) samhällsstrukturens funktionsduglighet i området.

Enligt Statistikcentralens uppgifter är invånarantalet i Nedervetil kommun del i Kronoby kommun 1616 invånare (per 31.12.2022). I bilagan presenteras en tidsserie med befolkningsutvecklingen i

Nedervetil kommun del per åldersgrupp åren 2010–2022. Det kan konstateras att befolkningsutvecklingen har varit synnerligen stabil och att inga ändringar anknyter till den när det gäller den tidsserie som granskas. I bilagan presenteras dessutom befolkningsutvecklingen i Nedervetil jämfört med den i Karleby (per 31.12.2021).

Bilaga C § 49 Tidsserie med befolkningsutvecklingen i Nedervetil kommun del

Bilaga D § 49 Befolkningsstrukturen i Nedervetil jämfört med den i Karleby

I motionen framförs enligt bilagorna ovan olika grunder till stöd för förslaget i motionen. Ärendet bör granskas i ljuset av lämnad information och tillgängliga fakta. Det väsentliga är att det till stöd för bedömningen framförs faktorer på basis av vilka man kan bedöma uppfyllandet av förutsättningarna i kommunstrukturlagen.

Med tanke på den regionala närings- och sysselsättningspolitiken är det viktigt att ärendet först och främst granskas med tanke på utträttande av ärenden och pendling. Med tanke på produktionen av sysselsättningstjänster anses det att Nedervetils geografiska läge på gränsen mellan Karleby och Kaustby erbjuder goda möjligheter att erbjuda det framtida sysselsättningsområdets tjänster till invånare och företag i Nedervetil antingen vid kundtjänsten i Karleby eller Kaustby, om kommundelssammanslagningen genomförs.

Företagstjänsterna erbjuder arbetskraft till företag i Mellersta Österbotten inom ett pendlingsområde på 80 kilometer. Arbetssökande som bor i Nedervetil kan alltså erbjudas till företag i Mellersta Österbotten som behöver arbetskraft. De sysselsättningsområden, som inleder sin verksamhet i Österbotten och Mellersta Österbotten 2025, kommer att vara Mellersta Österbottens sysselsättningsområde, till vilket enligt nuvarande uppgifter hör alla kommunerna i Mellersta Österbotten, Jakobstadsregionens sysselsättningsområde, till vilket hör staden Jakobstad, Kronoby, Larsmo och Pedersöre kommuner samt Vasaregionens sysselsättningsområde.

Sysselsättningsområdenas persontjänster kan inte enligt nuvarande uppgifter tjäna kunder från ett annat sysselsättningsområde och därför skulle arbetssökande från Nedervetil i fortsättningen utträtta sina ärenden hos Jakobstadsregionens sysselsättningsområde om den partiella kommunsammanslagningen inte genomförs. I nuläget har arbetssökande från Nedervetil kunnat utträtta sina ärenden vid önskat verksamhetsställe, till exempel i Karleby, Kaustby eller Jakobstad, men reformen av sysselsättningstjänsterna kommer att dela in Österbottens NTM-byrå i minst tre skilda sysselsättningsområden som kommer att tjäna invånarna i sitt

eget område. Från denna synvinkel anses det att en partiell kommunsammanslagning kan förbättra de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för serviceproduktionen.

Det har inte skett några stora ändringar i antalet sysselsatta personer i Nedervetil mellan 2010 och 2021. År 2010 fanns det 720 sysselsatta personer och 2021 730 sysselsatta personer. Antalet sysselsatta har ökat med tio personer. Antalet arbetslösa har växlat något i Nedervetil men mellan 2010 och 2021 har antalet arbetslösa minskat från 42 till 30.

Ur invånares och företags synvinkel följer en smidig vardag och företagets verksamhetsbetingelser inte kommungränser. Invånarna överskrider dagligen kommungränserna när det gäller arbete och fritid. Med pendling avses trafik mellan bostadsorten och arbetsplatsorten. Med tanke på en partiell kommunsammanslagning är det nyttigt att inte bara granska pendeltrafiken, utan dessutom annat utträttande av ärenden och människors fritidstrafik.

På basis av reseanalysdata har en reseanalys över trafiken mellan Karleby och Nedervetil tagits fram (Ramboll, Telia Crowd Insight, 24.1.2024). I reseanalysen utreds hur många resor som har gjorts mellan en viss startplats och destination, när resorna började och slutade samt hur resorna varierar mellan olika dagar, veckor och månader. I analysen granskades trafikmängderna på vardagar när det gäller arbetsplatstrafik (kl. 06-09), ärendetrafik (kl. 09-15) och kvälls-/fritidstrafik (kl. 15-22). Enligt resultaten av reseanalysen kan man konstatera att arbetsplatstrafiken riktas kraftigt i riktning från Nedervetil till Karleby. På motsvarande sätt går returtrafiken under kvällar tydligt mot Nedervetil, vilket visar hur också fritidstrafik riktas från Nedervetil till Karleby.

Bilaga E § 49 Reseanalys

Kommunstrukturlagens mål är att en kommun ska bestå av en pendlingsregion eller någon annan sådan funktionell helhet som har ekonomiska förutsättningar och på personella resurser grundade förutsättningar att svara för ordnandet och finansieringen av servicen för kommuninvånarna. Således anses det att det ovan konstaterade stöder samma ändamål som motionens partiella kommunsammanslagning eftersträvar.

Riksväg 13 förbinder Karleby centrum och Nedervetil kyrkby. Avståndet är cirka 18 km och restiden 20 minuter. Gränsen mellan byarna Åivo i Karleby och Sandbacka i Nedervetil är kommungränsen. Byarna förenas av riksväg 13 och Åivovägen. I den strategiska generalplanen för regionstrukturen (godkänd 7.3.2022) föreslås som utvecklingsobjekt inom trafiken en led för gång- och cykeltrafik som går över kommungränsen längs riksväg

13 från Karleby till Nedervetil. I och med en eventuell partiell kommunsammanslagning kunde utvecklingen av riksväg 13 falla sig naturligare.

När det gäller ordnandet av utbildningstjänster konstateras det att Karleby stad har goda förutsättningar att åta sig att ordna kommunens bildningstjänster åt Nedervetilområdet om sammanslagningen av Nedervetil kommundel med Karleby stad förverkligas. Karleby stad har ingått ett avtal med Kronoby kommun om att den grundläggande utbildningen för finskspråkiga elever i Nedervetil ordnas i skolor i Karleby som upprätthålls av Karleby stad. När det gäller elever i den finskspråkiga grundläggande utbildningen skulle en partiell kommunsammanslagning inte orsaka ändringar i ordnandet av tjänster.

Eftersom det inte finns någon svenskspråkig skola med grundskolans årskurser 7–9 i Nedervetil går elever från Nedervetil i årskurs 7–9 i nuläget i Ådalens skola i centrum av Kronoby. Från Nedervetil är avståndet till Ådalens skola cirka 17,6 km. Till denna del skulle en partiell kommunsammanslagning sannolikt orsaka en ändring i ordnandet av undervisningen, eftersom den svenska grundläggande undervisningen i årskurserna 7–9 ordnas i Donnerska skolan i centrum av Karleby. Avståndet från Nedervetil till Donnerska skolan är cirka 18,3 km. Det uppskattas att Donnerska skolan, vars utbyggda och renoverade lokaler blir färdiga i år, kan ordna undervisning också åt svenska elever från Nedervetil i årskurserna 7–9 utan nya byggnadsinvesteringar.

När det gäller utbildning på andra stadiet skulle en sammanslagning av Nedervetil kommundel med Karleby stad inte orsaka några ändringar eftersom eleverna fritt kan söka till de gymnasier och yrkesläroanstalter de vill i samband med den gemensamma elevantagningen till andra stadiet. Därför vore det möjligt för unga från Nedervetil att söka till gymnasium till exempel i Kronoby eller Karleby eller till önskad yrkesutbildning på samma sätt som hittills.

De ekonomiska verkningarna av den föreslagna partiella kommunsammanslagningen är naturligtvis svåra att förutspå. Det är klart att eventuella fördelar vore bland annat effektivitet och förmåner vad gäller skala, gemensamma projekt och den mottagande kommunens ökade skatteintäkter och statsandelar. En delvis sammanslagning av resurser och effektivt riktade ekonomiska resurser ökar det ekonomiska spelrummet. Det vore alltså viktigt att genomföra en analys av ekonomin och verksamheten som en del av utredningen av de ekonomiska konsekvenserna av en eventuell partiell kommunsammanslagning.

Kronoby kommun har tidigare hört till Mellersta Österbottens samkommun för social- och hälsovård. I och med social- och hälsovårdsreformen (från 1.1.2023) hör Kronoby kommun numera till Österbottens välfärdsområde. Som det konstateras i motionen har denna situation ändrats med tanke på invånarna i Nedervetil kommun. Utgående från en inkommen utredning har 316 invånare från Nedervetil kommun bytt hälsocentral till Mellersta Österbottens välfärdsområde (Soite). Sammanlagt 505 invånare i Kronoby kommun har bytt hälsocentral till Soite (Soites patientdatabas). Med beaktande av det relativt stora antalet Nedervetilbor som bytt hälsocentral kan man konstatera att servicens produktivitet och tryggheten av kvaliteten är mycket viktiga argument när vi bedömer utredningsintresset när det gäller en partiell kommunsammanslagning. När man dessutom beaktar att service som omfattas av sociallagstiftningen inte omfattas av valfriheten konstateras det att man inte i detta avseende kan tala om en regionalt enhetlig helhet.

Bilaga F § 49 Soites patientdatabas / Data

I motionen konstateras alldeles riktigt att man i detta sammanhang inte kan låta bli att ta fram betydelsen av en eventuell partiell kommunsammanslagning både när det gäller stärkningen av Karleby stads svenskspråkiga minoritet och den partiella kommunsammanslagningens betydelse för Mellersta Österbottens välfärdsområde av samma skäl.

Med beaktande av ovan nämnda betonar Karleby stad behovet av utredning av en eventuell partiell kommunsammanslagning ur både kommunfältets och kommunstrukturens ändringsbehovs perspektiv. Också i enlighet med målen i kommunstrukturlagen ska i framtiden fästas allt mera uppmärksamhet vid en enhetlig kommunstruktur, pendlingsområden och framför allt kommunernas livskraft. När det gäller servicestruktur och processer konstateras det att utredningsintresset är uppenbart.

Karleby stad vill i detta sammanhang konstatera att samarbetet med Kronoby kommun fungerar väl och att Karleby stad och Kronoby kommun har många olika samarbetsprojekt på gång. Viktiga projekt som kan nämnas är till exempel utvecklandet av så kallade Kronoportens område (vid riksväg 8) och utvecklandet av den gemensamma flygplatsen som tjänar områdets invånare och företag. Med tanke på dessa ändrar det i motionen framförda naturligtvis inte samarbetet mellan Karleby stad och Kronoby kommun.

Stadsdirektören

Stadsstyrelsen

1 föreslår stadsfullmäktige att fullmäktige ger ovan nämnda utlåtande med anledning av motionen om partiell kommunsammanslagning

2 beslutar justera ärendet på sammanträdet.

Beslut Stadsstyrelsen godkände beslutsförslaget.

Stadsfullmäktige 05.02.2024 § 6
33/00.01.11/2024

Bilaga A § 6	Begäran om utåtande Kronoby kommun
Bilaga B § 6	Initiativ och bilagor
Bilaga C § 6	Tidsserie med befolkningsutvecklingen i Nedervetil kommundel
Bilaga D § 6	Befolkningsstrukturen i Nedervetil jämfört med den i Karleby
Bilaga E § 6	Reseanalys
Bilaga F § 6	Soites patientdatabas / Data

Stadsstyrelsen Stadsfullmäktige beslutar ge ovan nämnda utlåtande med anledning av motionen om partiell kommunsammanslagning.

Beslut Stadsfullmäktige godkände beslutsförslaget.